

“De film - ik weet niet meer wie dat heeft gezegd - is het enige cultuurproduct waarin de leugen tot grote kunst wordt verheven. Maar natuurlijk geldt ook het omgekeerde: van alle kunstvormen is dit de leugenachtigste.”

Uit het boek *Alleen maar helden* van Charles Lewinsky

Top 5 Non-fictie

- 1 **Topshow**
Michel van Egmond & Jan Hillenius
- 2 **Dit kan niet waar zijn**
Joris Luyendijk
- 3 **Kieft**
Michel van Egmond
- 4 **Vader & Dochterboek**
Hannah Wagendorp en Bert Wagendorp
- 5 **Gouden jaren**
Annegreet van Bergen

Top 5 Fictie

- 1 **De Japanse minnaar**
Isabel Allende
- 2 **Ik kom terug**
Adriaan van Dis
- 3 **Kom hier dat ik u kus**
Griet op de Beek
- 4 **In het licht van wat wij weten**
Zia Haider Rahman
- 5 **Je bent geweldig**
Jill Mansell

Bron: CPNB Bestseller 60

Reconstructie zonder noodzaak

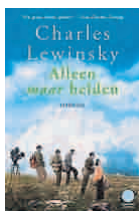
Net zoals in zijn eerdere romans speelt de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol in het nieuwe boek van Charles Lewinsky. Tegen het einde van de oorlog trekt een filmploeg uit Berlijn naar de Beierse Alpen om van een propagandafilm een verzetsfilm te maken. *Alleen maar helden* vertelt hun verhaal vanuit verschillende gezichtspunten.

Trynysje van der Steege • Reyer Boxem

Alleen maar helden is geen rechttoe-rechtaanroman, maar een lappen-deken van verschillende teksten die samen tot één geheel zijn gesmeed. Lewinsky presenteert in dit boek een reeks documenten die hij zogenaamd heeft gevonden en in de juiste volgorde heeft gezet om het (fictieve) verhaal te reconstrueren. De documenten zouden hebben toebehoord aan ene Samuel A. Saunders, een Amerikaanse filmwetenschapper die wilde promoveren op een onderzoek naar de Duitse acteur Walter Arnold, die later in Amerika naam heeft gemaakt als Arnie Walton. Saunders ontdekte allerlei duistere zaken over deze acteur en zijn laatste Duitse filmproject in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog, maar wordt bij het publiceren van zijn proefschrift gedwarsboemd door zowel zijn eigen promotor als de advocaten van Walter Arnold. Van het daadwerkelijke proefschrift ontbreekt in *Alleen maar helden* echter elk spoor, en ook van het boek dat Saunders daarna schreef over de hele affaire bestaan nog slechts flarden. Wel zijn er dus zijn onderzoeksresultaten, in de vorm van brieven, wikipedi-artikelen, uitgeschreven opna-

mes van interviews, krantenknipsels, draaiboekscènes en dagboek-aantekeningen, die voornamelijk betrekking hebben op dat laatste project: de onvoltooide film *Lied der Freiheit*.

Twee van Saunders' informanten springen eruit en kunnen worden beschouwd als de hoofdrolspelers van dit boek. Bij toeval komt Saunders de voormalige actrice en tegenwoordig caféhoudster Tiziana Adam tegen, die hem op het spoor zet van *Lied der Freiheit*, waarin zij zelf een kleine rol speelde. De filmploeg gebruikte de film echter als dekmantel om heksenketel Berlijn te ontvluchten eind 1944. *Lied der Freiheit* zou een propagandafilm worden, maar gaandeweg – en niet zonder slag of stoot – veranderde het in een verzetsfilm. Saunders heeft Tiziana uitvoerig geïnterviewd over het hele project en alle betrokkenen, en haar monologen beslaan een groot deel van *Alleen maar helden*. Daarnaast bezit Tiziana het dagboek van Werner Wagenknecht, de schrijver van de film en Tiziana's geliefde, die zijn gedachten over het filmproject, de onderlinge verhoudingen, en zijn eigen schrijfproces op boeiende wijze in zijn dagboek heeft weergegeven. Beide ooggetuigen

Roman
.....
Alleen maar helden
.....
Charles Lewinsky
.....
Vertaling Elly Schippers
.....
Meridiaan
€ 22,50
.....

hebben een heel eigen stijl; de gesproken tekst van Tiziana zit vol aarzelingen en half afgemaakte gedachten, terwijl Werner zijn zinnen uiterst zorgvuldig formuleert en zich erg bewust is van het effect dat het verkeerde woord op de verkeerde plaats kan hebben. Deze twee stemmen vormen samen met de manuscriptfragmenten van Samuel Saunders de hoofdlijnen van *Alleen maar helden* en worden aangevuld met krantenberichten, draaiboekscènes en notities van andere (zijdelings) betrokkenen. Het is zeer geraffineerd knip- en plakwerk, dit boek. In het begin is het schakelen tussen de verschillende documenten en vertelstemmen wat verwarrend en onoverzichtelijk, maar al vrij snel blijkt dat het verloop van het verhaal goed te volgen is omdat er een goed doortimmerde logische structuur onder ligt. Zo goed doortimmerd zelfs dat het de geloofwaardigheid van deze collage van aantekeningen en fragmenten enigszins aantast. De verhalen van Tiziana en Werner sluiten perfect op elkaar aan, lichten elkaar toe en vullen elkaar aan, en belangrijke gebeurtenissen die Tiziana vertelt zijn vrijwel allemaal terug te vinden in de dagboek-aantekeningen van

Het is
zeer slim
knip- en
plakwerk

Werner. Zo mooi afgerond kan een uit losse fragmenten samengesteld verhaal in werkelijkheid niet zijn. Bovendien lijkt alles hiermee in eerste oogopslag mooi in evenwicht, maar bij nadere beschouwing is er meer dat wringt. Al hoe knap Lewinsky dit verhaal ook heeft gestructureerd en 'gereconstrueerd', de noodzaak ervan ontbreekt. Het verband tussen de verschillende documenten en bronnen lijkt heel aannemelijk, maar waartoe dient het? Waarom moest juist het nagelaten werk van Samuel Saunders worden gepubliceerd? Waarom moest juist het leven van Walter Arnold worden onderzocht? Het verhaal van de film als dekmantel en misleiding is erg interessant, maar ook dat verhaal is niet dringend genoeg: de angst voor de oorlog en de machthebbers, en de onderlinge meningsverschillen over de boodschap van de film blijven te impliciet en maken te weinig indruk. Wat wel indruk maakt zijn de personages van Tiziana Adam en Werner Wagenknecht; niet per se het verhaal dat ze vertellen, maar de levendige stemmen en krachtige karakters die uit hun teksten opklinken maken dit boek toch de moeite waard.